

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО АНДРАГОГА НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Поступове утвердження самостійного статусу андрагогіки, масова неформальна практика здійснення цієї діяльності та наукове обґрунтування професіоналами ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України Проекту кваліфікаційної характеристики професії (посади) «Андрагог» для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів формальної і неформальної освіти призвели до введення професії «Андрагог» до національного «Класифікатора професій» [3], що є логічним кроком на шляху становлення системи освіти дорослих в Україні.

Завідувачем відділу андрагогіки О. Аніщенко підкреслено, що професійна діяльність андрагогів пов'язана зі здійсненням навчання, консультуванням, наданням соціальної допомоги й виконанням організаційно-управлінських функцій у суспільстві дорослих людей [1, с. 171]. Відтепер особливої актуальності набувають проблеми проектування моделі професії андрагога для освіти дорослих офіційних і неформальних закладів та установ освіти із врахуванням професіографічних вимог та визначення складових і рівнів професійної майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям порушеної проблеми виступають праці українських науковців: О. Аніщенко, С. Архипова, Л. Вовк, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Огієнко, В. Олійник, О. Пехота, С. Прийма, С. Сисоєва, Л. Сігаєва, І. Смагін, Т. Сорочан, Л. Тимчук, І. Фольварочний та ін. Праці зарубіжних учених: Т. Браже, С. Вершловський, М. Громкова, П. Джарвіс, С. Змейов, Д. Колб, І. Колеснікова, Т. Котилевська, А. Кукуєв, Л. Лесохіна, М. Ноулз, В. Онушкін, В. Подобед, Л. Турос та ін., також слугують науковою основою для здійснення досліджень специфіки діяльності і професійної майстерності андрагогів як фахівців, які забезпечують навчальну взаємодію з різними категоріями дорослих.

Метою представлених тез є виокремити провідні складові професійної майстерності андрагогів задля окреслення напрямів подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічні основи оновлення освіти, розроблення теоретичних і методичних засад професійно-педагогічної підготовки працівників освіти розкриваються в працях В. Андрущенка, В. Бондаря, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, О. Мороза, О. Пехоти, В. Семиченко, В. Сластьоніна, Л. Хомич та ін. Проблемам педагогічної майстерності великої уваги приділено науковцями – Є. Барбіна, І. Зязюн, Н. Кузьміна, М. Кухарєв, Н. Тарасевич та ін., педагогічної творчості – В. Загвязинський, В. Кан-Калик, М. Поташник, Т. Сущенко та ін., педагогічної

культури – Є. Бондаревська, В. Гриньова, І. Ісаєв, В. Радул, І. Якіманська та ін.

У розумінні сутності професії «андрагог» ми спираємося на визначення професіоналізму (лат. *profiteer* – оголошую своєю справою), як сукупності знань, навичок поведінки та дій, що свідчать про професійну підготовку, навченість, придатність до виконання професійних функцій [2, с. 742]; як результату систематичного підвищення кваліфікації, творчої активності, високу підготовленість до виконання завдань професійної діяльності, яка дає можливість досягати значних якісних і кількісних результатів праці з найменшими витратами часу, розумових і фізичних сил на основі застосування раціональних прийомів виконання робочих завдань [4, с. 480].

Впровадження професії «андрагог» у практику і набуття нею офіційного статусу викликає потребу здійснення низки послідовних заходів щодо розробки професіограми, тобто здійснення систематизованого опису ідеальної моделі професії андрагога, що охоплює сукупність характеристик (рис, ознак, якостей) за основними напрямками професійної діяльності на певному етапі професійного розвитку, умов їх набуття (розвитку, вдосконалення), критеріїв оцінювання.

Сутнісні ознаки професіоналізму андрагогів зумовлені також особливостями освіти дорослих формальної і неформальної, і тими цілями й завданнями, які перед нею стоять. *Професійною діяльністю андрагогів* як педагогічних і науково-педагогічних працівників ми схильні вважати якісну характеристику фахівців, які є суб'єктами діяльності, що відображує високу професійну кваліфікацію і систему загальних (ключових) і спеціальних компетентностей, володіння сучасними алгоритмами й способами рішення професійних задач, що дозволяє здійснювати навчальну діяльність з дорослими з високою продуктивністю.

Майстерність андрагога вчені розглядають як найвищий рівень професійної діяльності (якщо характеризують якість результату), як вияв творчої активності особистості андрагога (коли характеризують психологічний механізм успішної діяльності). Спираючись на розуміння науковцями професійної майстерності взагалі, педагогічної зокрема, для усвідомлення витоків розвитку майстерності, розуміння напрямів професійного самовдосконалення пропонуємо під *професійною майстерністю андрагога* розуміти комплекс складових, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі, серед яких провідними традиційно є: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, яку розглядаємо як сукупність предметно-спеціальних (фахових) (*subject specific competences*) і загальних (ключових) компетентностей (*generic competences, transferable skills*) [5, с. 9], здібності і техніка.

Предметно-спеціальні компетентності андрагога залежать від предметної / фахової / спеціальної області / галузі, предметні / спеціальні знання і вміння з якої, і визначають профіль, специфіку, освітню програму та кваліфікацію в цілому. Загальні або ключові компетентності носять універсальний, не прив'язаний до предметно-спеціальної або професійно-фахової області, характер.

Висновки. Усі складові професійної майстерності андрагога потребують

здійснення детального аналізу та подальшого розроблення на їх основі професіограми для неформальної освіти, яка має ґрунтуватись на сучасній освітній методології, створювати реальні можливості для поступового підвищення рівня професійної підготовки, успішного планування та можливостей досягнення андрагогом кар'єрного зростання.

Література

1. Аніщенко О. В. Професійна підготовка та сертифікація андрагогів: досвід і перспективи / Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: збірник наукових статей / [колектив авторів]; за ред. Кременя В. Г., Ничкало Н. Г.; укл. Аніщенко О. В., Лук'янова Л. Б. Київ : Знання України, 2018. С. 165–174.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Національний класифікатор ДК 003:2010 «Класифікатор професій», із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15 лютого 2019 року № 259 URL: https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433
4. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е. С. Рапацевич. Минск : «Современное слово», 2005. 720 с.
5. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.

УДК 159.923.2

Сампара О. В.

учитель географії вищої категорії,
вчитель-методист Тернопільської Української гімназії
імені Івана Франка
oksana.sampara@ukr.net

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У СТВОРЕННІ ЕКОМЕНТАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах нової соціокультурної реальності пріоритетним завданням реформування національної освіти, реалізації Концепції Нової української школи постає створення екоментального освітнього середовища як дружнього до дитини, безпечного та творчо-розвивального. Розгляд психогеографії у взаємозв'язку з етноекологією, гуманістичною антропологією, гуманітарною географією дає можливість системно і комплексно підготувати вмотивованого вчителя як соціального фасилітатора, наставника, коуча, партнера учнівської молоді до створення етнопсихокультурного ландшафту в навчальному закладі як необхідної життєвої реальності для відкритого особистісного простору кожної дитини, для розвитку її «майбутньої життєвої траєкторії» (В. Г. Кремень) [1].

Актуальною проблемою сьогодення є дослідження сучасного стану антропологічної проблеми «людина – природа – суспільство», розгляд